כמים חיים

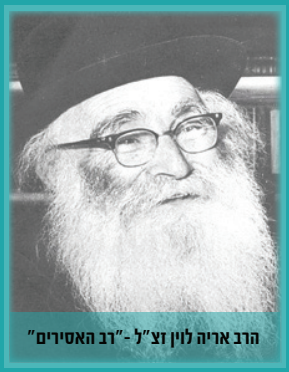
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ח' ניסן תשע"ח

פרשת צו- שבת הגדול

דרך חיים

ערב שבת שלום ומבורך למכובדינו היקרים!

שבת זו נקראת "שבת הגדול" על שם הנס הגדול שהתרחש בימים אלו של ערב פסח. עם ישראל נצטווה לקחת שה לבית אבות ולקשרו בכרעי המיטה, והיו המצרים רואים שלוקחים את אלוהיהם לשחיטה ולא הייתה להם כל יכולת לעשות דבר.

נהוג שהרב דורש בשבת זו בהלכות חג הפסח הממשמש ובא. דינים רבים ישנם בחג קדוש זה; אפיית מצות, הגעלת כלים, דיני ליל הסדר, מנהגי החג, איסור חמץ ועוד ועוד. אולם עלינו להתבונן במהותו של חג הפסח ובמה זכינו לצאת ממצרים לאחר שעבוד של מאות שנות עבדות. וחובה עלינו כהורים לענות על שאלות הבן, מה שונה ליל הסדר מכל לילות השנה עד שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה ולילה זה כולו מצה?

ויש לתמוה, וכי מתי אנו אוכלים חמץ עם מצה בכל שאר השנה? והרי מצה אנו אוכלים רק פעם אחת בשנה, בחג זה. מבאר רבנו האברבנל זי"ע שכוונת הבן לפרשת קרבן תודה המופיעה בפרשת צו. בקרבן זה אנו אוכלים את קרבן התודה עם לחמי חמץ ומצות גם יחד. ומדוע בקרבן הפסח המבטא את התודה על הנס העצום לו זכינו כל האומה הישראלית אוכלים בו רק מצה ולא חמץ?

על כך עונה האב: "עבדים היינו לפרעה במצרים... ואת ערום ועריה". שלא הייתה לנו שום מצוה וכמעט שירדנו עד שער הנ' בטומאה וזכר לנו הקב"ה את זכות אבותינו והוציאנו ממצרים. וזה ההבדל שבין קרבן תודה לקרבן הפסח.

בקרבן תודה מבטאים אנו את תודתנו על הנס שהקב"ה הפליא עמנו ומביאים עמו לחמי תודה שעברו תהליך של התפחה וחימוץ. ללמדך שלולא היינו עם מעט זכות וישות לא היינו זוכים לנס מרומם זה. אולם בחג הפסח "כולו מצה", כי לא היינו עם זכות כלשהי להיגאל- "ואעבור עליך ואת ערום ועריה" מן המצוות, ובחסדי ה' הוציאנו וגאלנו. ואם תמיד ישנה דרישה "פתחו לי פתח כחודו של מחט"- פעולה כלשהי מצידכם- "ואני

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

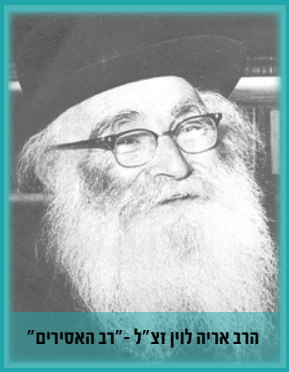

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

אפתח לכם כפתחו של אולם", הרי שכאן דילג ה' יתברך על פתיחת הפתח. וזה מה שנאמר "ופסח ה' על הפתח", ה' דילג על פתיחה, ולו מועטת, מצידנו- ורק בזכות אהבתו אותנו וזכות אבותינו גאלנו ממצרים. והוא שאנו אומרים בליל הסדר: קדש ורחץ, על אף שתמיד הסדר הוא "ארחץ בנקיון כפי"- סור מרע ורק אחר כך "ואסובבה את מזבחך ה'". כאן קודם קידשנו ה' ורק אחר כך רחצנו במי הדעת, מי הטהרה.

בהוקרה רבה,

שלכם,

הרב חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

בשבוע זה יחול יום פטירתו של הסבא, ר' אריה לוין, אשר נפטר בט' בניסן תשכ"ט ונטמן בערב שבת הגדול.

בצוואתו דרש ר' אריה כי לא יספידוהו במותו. ואמנם נפטר מן העולם בערב שבת קודש ובחודש ניסן שאין מספידין בו, ובכך נתקיימה צוואתו...

עוד בחייו רכש הרב חלקת קבר בהר-הזיתים אשר בירושלים. כאשר נפטר מן העולם פקפקו בני משפחתו אם לקברו באחוזת הקבר אשר רכש או להטמינו ליד קבר רעייתו צפורה חנה ע"ה אשר בבית הקברות בסנהדריה. יעקב דוד פרלין, מתלמידיו-מעריצו של הרב, גילה להם את שסיפר לו הרב לאחר מלחמת ששת הימים, כאשר הר הזיתים היה שוב בידי ישראל, כי משאלתו להקבר ליד רעייתו, בהיותה צדקת גדולה ואהבתו אותה התמידה ואף התגברה לאחר פטירתה. על כן החליטו להטמינו לידה גם לאחר מותו. ואמנם כאשר נמצאה הצוואה מצאו שכך היה כתוב בה.

הלוויתו של הרב זצ"ל צריכה הייתה להתקיים בערב שבת. ביום שישי בבוקר ביקשו בני המשפחה מ'חברה קדישא' כי יחישו את כריית הקבר בשכונת סנהדריה, למען יוכלו לקברו בשעות לפני הצהריים, כך שמוקיריו יספיקו לחזור לבתיהם שמחוץ לעיר עוד לפני כניסת השבת.

אנשי ה'חברא קדישא' ביקשו לדחות את ההלוויה במספר

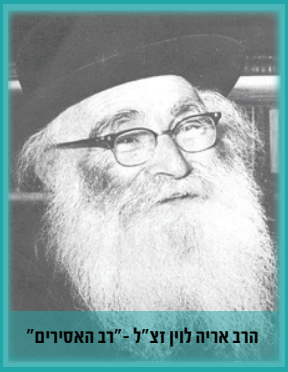

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

שעות, כדי שיהא סיפק בידם לכרות את הקבר הנתון באדמה סלעית קשה. והנה ניגש שומר בית הקברות וגילה כי עוד לפני מספר שנים אחדות ביקשו הרב בסוד כי יכרה הקבר ויכינו ויערה את העפר לתוכו מחדש. שאלו השומר לפשר בקשה מוזרה זו. והשיבו הרב: "מי יודע עיתותיו של אדם? שמא אסתלק מן העולם בערב שבת קודש ויתקשו לכרות את הקבר, הנתון בתוך סלעים ואבנים, או אז לא יוכלו המלווים לחזור לבתיהם לפני כנסת השבת! אנא, עשה עמדי חסד וכרה את קברי בחיי למען יהיה מוכן".

בקשה זו נתמלאה בסתר עוד בחיי הרב, כך שבשעה שנפטר לעולמו התקיימה משאלתו שישובו המקורבים לבתיהם לפני כניסת השבת.

(איש צדיק היה עמוד 263-264)

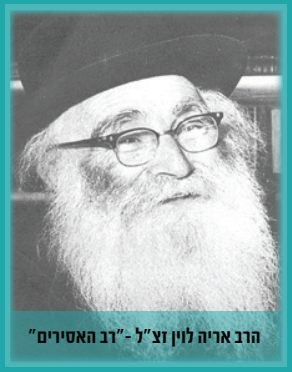
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

שבת זו, שבת שלפני ליל התקדש חג הפסח, נקראת כאמור 'שבת הגדול'. בשבת זו ישנם מנהגים שונים כהכנה לקראת החג הגדול והקדוש הבעל"ט. חג זה עמוס הוא בהלכות ועניינים שונים: כשרות הבית, המטבח והכלים, הלכות ליל הסדר, הלכות חמץ וקטניות (לנוהגים), הלכות חול המועד, הלכות יום טוב ועוד ועוד. לכן נהגו ברוב ככל קהילות ישראל שבמהלך השבת הרב דורש בבית הכנסת בהלכות הכשרת הכלים וההכנות המרובות לליל התקדש חג הפסח. יש שנהגו לקרוא בשבת זו בהגדה של פסח מ"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו".

על אף שבוודאי כל אחד יזכה לשמוע מרב בית הכנסת או הקהילה את דיני הכשרת הכלים, ראינו לנכון לציין מספר נקודות שיש לדעת בשבוע זה- השבוע האחרון של הכנת הבית והכלים והשבתת החמץ מגבולנו.

הכשרת כלים: כלי זכוכית- לספרדים די בשטיפה והדחה לצורך הכשרתם, והאשכנזים חייבים להגעילם. כלי דורלקס- יש מהפוסקים הספרדים שהחמירו בהם להגעילם, ויש שהקלו גם בהם בשטיפה בלבד. כלי פלסטיק- נכון שלא להגעילם אלא לקנות חדשים, כשאין אפשרות ניתן להקל ולהגעילם באם אין להם חריצים ולא ייהרסו מחום מי ההגעלה. כלי עץ- מותר להגעילם אם הינם חלקים. הגעלת הכלים מועילה אף לסיר שהגיע לטמפרטורה גבוהה בשעת הבישול. יש לדעת שקודם הכשרת כלים אשר נושאים על גבם גומיה- יש להחליפה, ואם אין אפשרות- יש לנקותה היטב.

מחבת רגילה- נהגו להלבינה ליבון קל. מחבת טפלון- כיוון שמטגנים בה עם מעט שמן היא זקוקה לליבון חמור (עד שתאדים), אך ליבון זה הורס את המחבת ולכן אי אפשר להכשירה. תבנית מתכת- יש ללבנה בליבון חמור. נסייג שספרדי אשר עושה את רוב השימוש בתבנית עם נוזל (כשמן) די לו בהגעלה בלבד. תבנית בעלת ציפוי אמאיל שאפו בה מאפה ללא שמן כלל- אין לה תקנה, משום שדינה בליבון והאדם חס על ציפוי האמאיל ולא ילבנה כראוי,

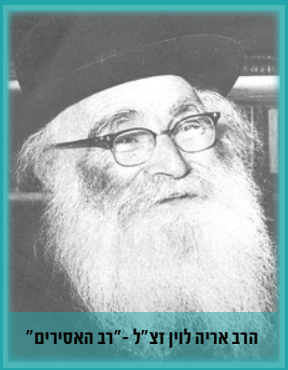
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לכן יש לקנות תבנית חדשה עבור פסח. אך כלי העשוי כולו מאמאיל די לו בהגעלה בלבד. מנגל- מוכשר בליבון, כדין שיפוד, ודי במה שמחממים אותו באש לאחר ניקויו. כלי שני- די בנקיונו בלבד, ולכן קערות מרק וכדומה מספיק לנקותן.

הגעלת כלים: נכון להגעיל ג' ימים קודם הפסח ולא בצמוד לחג. נשתמש לצורך ההגעלה בסיר גדול ('יורה') שאינו בן יומו, ואם הוא ישן נמלאו עד שהמים יגלשו על דפנותיו החיצוניות. האש שתחת היורה תהיה מלמטה ולא מהצדדים כמידת האפשר. נמלא כמות גדולה של מים, כך שלעולם יהיה במים פי ששים מהכלים הנמצאים בתוכה, ואם מגעילים כלים רבים יש צורך להחליף מים מדי פעם (אמנם היו שהקלו בזה- הגעלת כלים כהלכתה). אין לערבב שום דבר במים. נשים לב שלא השתמשו בכלים ביממה האחרונה, וננקה את הכלי מכל לכלוך או חלודה. בכלי חדש- קודם נגעילו ורק אחר כך נטבילו. נגעיל את כל הכלי בבת-אחת, ואף את ידיות הפלסטיק של הכלי. נדאג שהכלים שביורה אינם צמודים זה לזה. יש לשים לב שבשעת הכנסת הכלים לדוד עולות בועות במים. נשאיר את הכלי לזמן מועט במים ומיד נשים אותו במים קרים. אין לעשות שום שימוש במי ההגעלה, ואין צורך להטביל את היורה לאחר סיום ההגעלה.

מכירת החמץ: יש המוכרים את חמצם לגוי ע"י רב. יש להצניע את החמץ שנמכר ולסמנו כך שלא יעשה בו שימוש בפסח. מותר למכור במכירה זו אף חמץ גמור, אך המחמיר למכור רק תערובת חמץ או שלא למכור בכלל תבוא עליו ברכה. יחד עם זאת יש לדעת שמכירה זו מכירה אמיתית היא, ויש לה תוקף משפטי גם בימינו.

תרופות בפסח: אדם הסובל ממיחושים בלבד נכון שיקפיד שלא ליטול תרופה שאינה כשרה לפסח. אמנם אדם החולה, אף שאין בו סכנה יכול לבלוע תרופות, ואף שיש עליהן ציפוי מתוק, משום שאין דעתו על החמץ הנפסד שבהם אלא רק על תועלת התרופה. באם ידוע שרק הקפסולה עשויה מחמץ, נכון לשפוך את התכולה על גבי הכפית ולבלעה כך, אך מותר גם

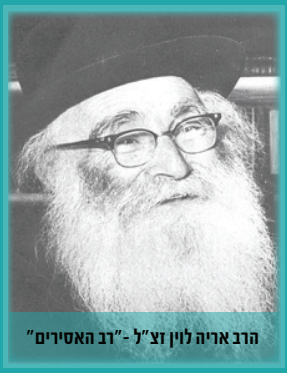
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לבלעה עם הקפסולה. תרופות מתוקות למציצה וכדומה- יש להחמיר שלא ליטול אלא את אותן הכשרות לפסח. ויטמינים ותרופות הומאופטיות שלא הוכח שמרפאות אין להשתמש בהן אם אינן כשרות לפסח. תרופות המכילות קטניות- אף לאשכנזים מותר להשתמש בהן.

בשבוע הבא נעסוק בעזרת ה' בדיני בדיקת חמץ, ביעורו ובהלכות ליל הסדר.

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב,
ברצוני לדעת האם יש צורך לנקות את הספרים לפסח?

תשובה | מרן המ"ב מביא מחלוקת האם יש לבדוק ולבער מביתו חמץ גם בפחות מכזית, ואזי מה שאמרו בגמרא (פסחים ז:) שפירורים לא חשיבי חמץ ואינו עובר עליהם בבל יראה ובבל ימצא זה דווקא לעניין שאין צריך לבטל אותם, אבל עדיין יש חשש שמא יבוא לאכלם ולכן חייב לבער. כך היא דעת שו"ע הרב למעשה. החיי אדם הוסיף וכתב שעיקר תקנת חז"ל בבדיקה לאור הנר בשביל לבדוק בחורים ובסדקים היא משום פירורים, שכן במקום קטן שכזה לא יימצא חמץ בגדול של 'כזית', ומכאן מוכח שצריך לנקות, לבדוק ולבער גם חמץ פחות מ'כזית'. כך מצאתי בספר 'מחנה ישראל' מבעל ה'חפץ חיים' שפוסק כן בפירוש.

לפי זה יש להקפיד לבדוק את הספרים מפירורים קטנים שמא יבואו לאכלם בטעות. וכך מובא בספר מעשה רב על הגאון מוילנא שנהג כן. וידוע שמרנן הסטייפלר והחזו"א בדקו דף אחר דף, ומה שלא בדקו מכרו במכירת חמץ. אולם חלק עליהם נחרצות חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, וטען שדי בביטול חמץ בשיעור שכזה.

לעניות דעתי הדבר תלוי במחלוקת, ולכן המחמיר תבוא עליו ברכה.

שאלה | בליל הסדר יהיו בביתנו אורחים רבים והמלאכה רבה, האם ניתן להכין את חג הפסח ע"י גוי? שמעתי שיש בזה בעיה כלשהי.

תשובה | כך כתוב בפמ"ג, בספר התניא הקדמון ובמ"ב (סי' תס"ז). טעם הדבר הוא משום שלילה זה הוא הלילה בו נולד עם ישראל ונבדל להיות "עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב". ולכן כל מאמצי לילה זה צריכים להיות דווקא על ידי ישראל שעושה את כל פעולותיו בקדושה לקראת ליל הסדר. אבל עניין זה הוא לכתחילה, ולא שזה פוסל או אוסר את השולחן כשנערך ע"י גוי.

המשך בעמוד הבא

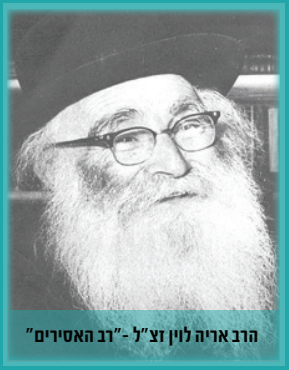
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

כמובן שכל האיסור הוא דווקא בהכנת המאכלים וסידור שולחן ליל הסדר, אבל לא מדובר בעזרה בנקיונות, בהגשת האוכל, בשטיפת הכלים וכדומה- ולכן מותר בזה לכתחילה. גם לגבי הכנת המאכלים כל הבעיה היא בבישול עצמו, משום קדושת חג הפסח, ועל כן נמנעים שלא יהיה בהם מגע גוי. אבל פעולות שונות לקראת הבישול, כדוגמת קילוף ושטיפת הירקות- אין בעיה לעשותם בעזרת גוי.

רק נחתום בסיוג הדברים שזה רק למעליותא ולא לעיכובא, וכשאין אפשרות מותר להיעזר בגוי ללא שום פקפוק.